

OBČASNÍK

JAMU

JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V BRNĚ

2010/I

Jak to vidí (a slyší) nový rektor JAMU

Do nové funkce obvykle vstupujeme s novými plány, máme vysoké cíle a ideály... Jaké jsou ty Vaše?

Jsem realista a v současné vnější situaci českých vysokých škol počítám spíše s omezeným, leč kontinuálním rozvojem JAMU. Doba, kdy se mohly otvírat nové obory s tím, že je „uživí“ s nimi spojený nárůst studentů, je pryč, a chceme-li nyní nový obor, musíme si dopředu říci, kde si na něj vyděláme nebo ušetříme na úkor těch stávajících. Na druhé straně se nám na JAMU podařilo nastartovat řadu zásadních projektů, které je nutno zdárně dotáhnout. Rozhodně tím nejvýznamnějším z hlediska dislokací je výstavba Divadla na Orlí, hudebně-dramatické laboratoře, která by se letos už konečně měla začít stavět a která přinese našim studentům možnost pracovat se současnými technologiemi a také v nahrávacím studiu. Plánujeme i výstavbu podzemních prostor a rekonstrukci nádherných sklepů v budově na Komenského náměstí.

V oblasti výzkumu bylo s podporou evropského projektu založeno Výzkumné centrum JAMU, kde bychom rádi realizovali projekty vlastní i ve spolupráci s firmami působícími zejména v oblasti vývoje audio technologií a light designu. Podobně, jak je pro neumělecké vysoké školy zásadní výzkum a vývoj, je pro nás analogickou umělecká činnost. Ve spolupráci s ostatními VŠ, které tuto činnost provozují, proto usilujeme o jisté zrovnoprávnění obou těchto aktivit tak, aby i umělecká činnost mohla být zohledňována v procesu financování. Rádi bychom pomohli našim studentům s nastartováním jejich profesionální kariéry založením umělecké agentury při JAMU, široce se diskutuje i o možnosti nějaké formy

Pokračování na straně 2–3

uvnitř čísla:

Změny ve vedení JAMU

Ohlédnutí prof. Hajdy

Emílii Vášáryová, dr. h. c.

Ludvík Kundera: 90

Setkání/Encounter post festum

Snídaně, oběd, večeře
aneb Salon 2010

Doktorandi na DIFA
mezinárodně,
na HF mezioborově

Projekty EU:
Peter Dvorský mezi námi aj.

Esej Jindřišky Bártové

Fond umělecké dokumentace

Music Online

Z přírůstků knihovny

Vzpomínka na Václava Noska

— *Prezident republiky jmenoval novým rektorem JAMU prof. Ivo Medka, který na slavnostní inauguraci dne 3. února 2010 nastínil vlastní program a poděkoval za vykonanou práci svému předchůdci prof. Václavu Cejpkovi i odstupujícím prorektorům prof. Faltusovi a prof. Plešákovi. Prof. Cejpek se stal prorektorem pro studijní, pedagogickou a uměleckou činnost; novou tvář je Mgr. Richard Fajnor, prorektor pro zahraniční styky, vědu a výzkum.* —

celoživotního vzdělávání, která by mohla poskytnout profesionální základnu pro celou širokou obec amatérského divadelního a hudebního umění, a dalších plánů je celá řada...

Než jste se stal rektorem, působil jste jako proděkan pro vědu a výzkum. Jaká věda a výzkum se provozuje na hudební a divadelní fakultě?

Výzkumná a vývojová činnost má na JAMU svoji tradici i specifika. Tím nejvýraznějším je pro mne možnost zkoumání a poznávání skrze umění, k čemuž mají právě umělecké VŠ – díky již zmíněné dominantní umělecké činnosti – ideální podmínky. Tím, že umění prakticky děláte, získáte nutný vhled pro teoretické uchopení. Z tohoto pohledu je přirozený zájem o základní výzkum, ale jak jsem již avizoval, v souvislosti s výzkumným centrem chceme rozvíjet i aplikovaný výzkum. Rozhodně chceme i výrazně podpořit publikační činnost pedagogů, v neposlední řadě v metodické oblasti, protože řada z nich jsou unikátní osobnosti, jejichž pedagogický přínos by měl být uchován pro další generace.

Působil jste na mnoha vysokých uměleckých školách ve světě. Jaké jsou Vaše zkušenosti se zahraničními školami či studenty – lze srovnávat s českým uměleckým školstvím?

Generálně srovnávat nejde, ale myslím si, že se české umělecké školství rozhodně nemusí krčit v koutě. Úspěchy našich studentů v nejprestižnějších zahraničních soutěžích to jen dokazují. Jediným rozhodujícím kritériem – již pro přijetí – je kvalita studenta, a ten ji musí každoročně na pódiu obhájit. Umělecké školy jsou tak jediné, které jsou takto průběžně veřejně evaluovány. Je skvělé, že funguje spolupráce s profesionální sférou, např. symfonickými orchestry, a jsou prostředky na tuto spolupráci, která je pro dirigenty, skladatele i interprety nezastupitelná a kterou nám v cizině velmi závidí. Tam si zaplatit profesionální orchestr může opravdu jen pár nejšpičkovějších škol. Ale jsou školy, které mají i jinou politiku – např. v USA, kde řada škol vychovává vedle úzké špičky srovnatelné s Evropou i spoustu studentů, kteří nemají ani konzervatorní úroveň, ale to své umění milují, zaplatí si školné a dostanou se o nějakou tu cihličku výše, což nepochybně přispívá k celkové kulturnosti národa v zemi, kde nefunguje systém uměleckého školství od ZUŠ až po akademie, jak je tomu u nás.

Kromě skladby na Hudební fakultě JAMU jste vystudoval VUT v Brně. Jste tedy něco jako skládající inženýr... Jaká byla Vaše cesta k umění a proč jste se rozhodl nejprve vystudovat technický obor?

Na VUT jsem nastupoval v polovině 70. let, v době, která tomu umění, které mne zajímalo, výrazně nepřála a zdálo se mi dobré, mít nějaké „seriózní“ povolání. Ale když se podívám zpátky, tak toho nikterak nelituji. Na VUT jsem učil až do poloviny 90. let, měl vzácnou možnost spolupracovat s takovými odborníky, jako byli profesori Majzlík a Mencil a bylo mi to docela líto, když jsem se musel definitivně rozhodnout, protože dělat dvě věci napůl se mi přičilo. Ale určitý racionální přístup jak v umění, tak i při výkonu akademických funkcí se mi moc hodí...

Jako skladatel se věnujete zejména tvorbě a realizaci multimediálních projektů a hudební improvizaci. Co Vás na těchto formách tvůrčího projevu fascinuje?

Neřekl bych, že zejména. Ono je to vlastně pořád to samé, a to je komponování. Jednou je to „now and here“ v improvizaci, podruhé ve skladbě hudební napsané v notách a potřetí třeba v díle, v němž se střetává více uměleckých druhů. Ale stále je to podobný tvůrčí proces, který si užíváte pokaždé trochu jinak. Jednou v živé komunikaci při improvizování, podruhé naopak hodně privátně s tužkou a papírem, potřetí třeba v komunikaci s týmem.

Účastníte se jako lektor programu Slyšet jinak, který klade důraz právě na improvizaci a na zážitek z tvorby a práci se zvukem. V čem se liší tato hudební výuka od klasické?

Liší se především v tom, že pracuje se všemi dětmi, nejen s těmi hudebně nadanými v tom tradičním smyslu, tj. umí zpívat, dobře slyší, mají předpoklad hrát na nástroj. Ale ve spoustě dětí je kreativita, která nebyla objevena, ať již z rodinných či jiných důvodů, nebo ten tradiční pohled na talent nesplňují. Já sám s tím mám osobní zkušenost, když mě někdy v osmi letech nepřijali na tehdejší „lidušku“, protože jsem nezaspíval Holka modrooká... V projektu pracujeme s dětmi jinak, používáme principy improvizace, děti si vyrábějí nástroje samy nebo používají k tvorbě zvukových světů to, co najdou doma nebo na ulici. Jde nám o koncentraci, komunikaci i prvky sociálního chování. Je pro nás důležité, že principy projektu úspěšně fungují i u dětí handicapovaných i u studentů uměleckých oborů vysokých škol.

Jste ředitelem mezinárodního festivalu Meetings of New Music Brno. O jaký festival jde a jaký význam má pro naše město? A jaké vlastně zaujímá Brno postavení ve světové hudbě?

Mezinárodní hudební festival Setkávání nové hudby Plus se zaměřuje – jak už plyne z názvu – na současnou hudbu v jejích nejrůznějších podobách. Společně s Expozicí nové hudby je jedním ze dvou takto orientovaných festivalů v Brně a donedávna i v celé ČR, což bylo dosti unikátní. Jinak Brno

— Po inauguraci v rozhovoru s MUDr. Danielem Rychnovským, —
1. náměstkem primátora statutárního města Brna

považují za velmi muzikální a konkurenceschopné. Máme zde výbornou filharmonii, řadu sólistů včetně takových osobností jako Magdaléna Kožená nebo Iva Bittová. Rozhodně ale plánujeme společně s městem, krajem i Masarykovou univerzitou udělat ještě víc pro využití Janáčkova věhlasu podobně, jak činí jiná evropská města.

Během své inaugurační řeči jste hovořil o nebezpečí virtuálního světa, do kterého uniká zejména mladá generace. Co když ale virtuální svět neubírá nic ze světa reálného, naopak jej rozšiřuje, dává mu novou barvu, zvuk, hloubku, další rozměr...

Lidé vždy milovali umění, milovali hry. I proto, aby přišli na jiné myšlenky. Ale byli to skuteční herci, hudebníci, básníci. I ti gladiátoři byli (často k jejich smůle) velmi skuteční. A byly zde dva zásadní rozdíly – jednak neexistovalo žádné undo a cancel, jednak lidé v tom virtuálním světě pobývali jen zlomek svého reálného života plného drobných, běžných kreativních aktivit všedního dne. Virtuální svět může být krásným doplňkem, ale nesmí se stát náhražkou světa reálného ani vytvářet u lidí závislost na něm. A právě o to se snaží média i tvůrci počítačových her. Zejména u dětí a s masivním nástupem počítačů a sítí toto riziko silně vnímám. I v našich projektech dáváme dětem možnost vytvářet si virtuální světy a příběhy, ale jejich vlastní fantazii, a realizovat je jejich vlastními prostředky. Jde o to něco vytvářet, ne konzumovat. Umět se vyhnout manipulaci, udržet si svébytnost.

Otázky kladla Petra Knotková

Prof. MgA. Ing. Ivo Medek, Ph.D., od 1. 2. 2010 rektor Janáčkovy akademie múzických umění v Brně

Narozen v roce 1956 v Brně. Vystudoval VUT a poté hudební kompozici na HF JAMU, kde vyučuje od r. 1990. Pedagogicky působil na univerzitách např. v USA, Portugalsku, Německu, Ukrajině, Holandsku, Rakousku, Thajsku, Polsku. Je autorem více než padesáti orchestrálních, komorních a elektroakustických skladeb, řada z nich byla provedena na významných pódiiích v Evropě, Asii i Americe – např. Darmstadtských kurzech, Varšavském podzimu, Pražském jaru, Moskevském podzimu, Cluj Modern, Wiener Festwochen, Audio Art Krakow a dalších mezinárodních festivalech v Los Angeles, Lodži, Bytomi, Corku, Grazu, Kyjevě, Lvově, Kasselu, Heidelbergu, Dortmundu, Kolíně nad Rýnem, Dallasu, Amsterdamu, Enschede a dalších městech, natočena na CD i vysílána v televizích a rozhledech včetně zahraničních.

Ivo Medek se zabývá i teoretickou prací, je autorem nebo spoluautorem celé řady textů, které vyšly buď samostatně, nebo v odborných časopisech. Zabývá se hudební improvizací i kompozicí multimediálních děl.

Je členem uměleckých rad JAMU, HF JAMU, HAMU a Fakulty umění Ostravské univerzity, místopředsdou Rady pro umění MK ČR, členem prezidia České hudební rady. Spoluzaložil soubory pro současnou hudbu Ars incognita, Ensemble Marijan i mezinárodní kurzy pro skladatele a perkusionisty – Percussion Workshop Trstěnice. Je hlavním organizátorem mezinárodního festivalu Setkávání nové hudby Plus.

Představujeme nového prorektora JAMU

Mgr. Richard Fajnor (* 1965) absolvoval obor Poradenská psychologie a výtvarná výchova na UKF v Nitre. Od roku 1994 pedagogicky působil na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně v ateliérech oborů Konceptuální tendence a Video-multimédia-performance. Od roku 2002 zde vedl Ateliér multimédií a podílel se na koncepční a organizační práci při vedení fakulty ve funkci proděkana a statutárního zástupce. Kromě toho v letech 2000–2003 působil jako odborný asistent Ateliéru nových médií na AVU v Praze.

S Janáčkovou akademií múzických umění spolupracuje různou formou již od r. 1994. Byl externím spolupracovníkem DIFA i HF. Zejména v oblasti aplikované psychologie a ve workshopu o konceptuálních, akčních a procesuálních uměleckých projevech. Podílel se na přípravě akreditace nového studijního oboru Hudební fakulty Multimediální komponování, kde

od začátku vyučuje v hlavním oboru a od r. 2009 zde působí jako interní pedagog. V současnosti je kromě jiného členem Umělecké rady FUD (Fakulta umění a designu) UJEP Ústí nad Labem a expertní pracovní skupiny ELIA (European League of Institutes of the Arts Amsterdam). Organizoval a byl kurátorem mezinárodního festivalu ... MEDZI... Skalica a dosud koordinuje autorský mezinárodní projekt Billbo-art Gallery Europe. Jako pedagog, organizátor workshopů a symposií i jako aktivní výtvarník ctí kvalitu klasických dovedností a zároveň se podílí na prosazování nových médií a alternativních vyjadřovacích principů. Sám používá v autorských projektech, instalacích a performancích video, fotografii, akustické, ale třeba i komunikační a jiné digitální technologie.

Volné umělecké tvorbě se věnuje již od r. 1990 a dosud vystavoval na mnoha domácích i mezinárodních výstavách ve

— Mgr. Richard Fajnor,
prorektor pro zahraniční styky,
vědu a výzkum

významných galeriích a na prestižních festivalech. Kromě své autorské umělecké tvorby působil více než deset let jako řadový i sólový zpěvák a tanečník a také jako taneční pedagog ve folklorních souborech Skaličan, Gymnik (Bratislava), Jánošík (Brno) a Ponitran.

Prorektorem pro zahraniční styky, vědu a výzkum na JAMU byl jmenován 1. února 2010.

Radostné ohlédnutí

Redakce Občasníku mne požádala, abych se jako předchůdce Václava Cejпка v rektorské funkci vyslovil k práci svého nástupce. Rád tak činím.

Když šest let pracujete ve funkci rektora JAMU, nemůže vám být osud této naší alma mater lhostejný. Moje předchůdkyně prof. Alena Štěpánková-Veselá byla velká bojovnice za důstojné postavení vysokých uměleckých škol a vybudování dobrých podmínek pro výuku a uměleckou tvorbu. Měl jsem to štěstí, že jsem jí jako prorektor mohl pomáhat, mnohému se naučit a některá díla pak dokončit.

V roce 2003 byl po jednoznačné volbě inaugurován prof. Václav Cejpek, teatrolog, dramaturg a znamenitý germanista. Člověk harmonický, s přirozenou autoritou. Po sedm let řídil

JAMU s ohromným přehledem a dokonalou znalostí problematiky, kterou musí řešit rektor vysoké umělecké školy. Přirozená noblesnost, velká vzdělanost a mravní hodnoty přivedly prof. Cejпка do předsednictva České konference rektorů. To je významná a velmi náročná funkce, která vyžaduje nejenom tvrdě pracovat na úseku svěřeném předsednictvem, ale každý týden nejméně jedenkrát cestovat do Prahy na pravidelné schůzky a mnohdy i častěji na jednání s ministry, náměstkyněmi nebo jinými vysokými úředníky.

V ČR získal prof. Václav Cejpek takovou důvěru, že mu bylo nabídnuto její vedení jako prvnímu rektorovi vysoké umělecké školy. Vzhledem ke vzdálenosti Brna od Prahy musel odmítnout.

Profesor Václav Cejpek byl výborný rektor a pod jeho vedením prožila Janáčkova akademie múzických umění sedm šťastných let.

Prof. Alois Hajda, emeritní rektor JAMU

Vážený pán rektor, prof. PhDr. Václav Cejpek,

dovoľte, aby som sa Vám ešte raz z celého srdca poďakovala za ocenenie a dôveru, ktorú ste mi preukázali udelením čestného titulu Doctor Honoris Causa.

Obrad udelenia bol pre mňa veľmi vzrušujúci, bol krásny a dôstojný. Stretla som veľa významných osobností, mala som možnosť poznať príjemnú atmosféru Vašej školy, spoznať sa s ľuďmi, ktorých si vážim a ku ktorým prechovávam obdiv a úctu.

Som rada, že aj moja prednáška mala úprimnú odozvu a že prítomných zaujala. Zažila som jeden z najpríjemnejších dní v mojom živote. Veľmi si to vážim a je to pre mňa veľká česť.

Dovoľte, aby som touto cestou poďakovala za krásne laudatio pánu dekanovi DF doc. MgA. Zbyňkovi Srbovi, PhD., a rovnako za pomoc milému p. prof. Mirkovi Plešákovi. Všetkých vás z celého srdca pozdravujem. K pozdravu sa pripája aj môj manžel Milan Čorba.

Vážený a milý pán rektor, želim Vám všetko, všetko najlepšie vo Vašom ďalšom profesnom a osobnom živote. Dúfam, že sa čoskoro stretneme.

S úctou a vďakou Vaša Emília Vášáryová

V Bratislave 15. januára 2010

— Dne 8. ledna 2010
byl při slavnostním
ceremoniálu na Divadelní
fakultě udělen vynikající
slovenské herečce
a profesorce bratislavské
VŠMU Emílii Vášáryové
čestný doktorát JAMU.
K této mimořádné
události se vracíme
v reflexi Martina
Porubjaka a především
dopisem hlavní aktérky.

Najtichšia hymna na svete

Pred niekoľkými dňami udelila Janáčkova akadémia múzických umení v Brne čestný doktorát profesorke Emílii Vášáryovej. Medzi mnohými významnými osobnosťami, ktoré JAMU v minulosti poctila najvzácnejším akademickým titulom, sú napríklad aj klavírny virtuóz Rudolf Firkušný, dramatici Ludvík Kundera a Václav Havel, dirigent sir Charles Mackerras, anglický dramatik Tom Stoppard, francúzsky skladateľ Pierre Boulez. Emília Vášáryová je prvá Slovenka, ktorej sa na JAMU dostalo takejto pocty.

Sedel som počas slávnostného ceremoniálu v krásnej sále akadémie, hľadel na dôstojnú dámu, ktorá pri tej príležitosti prednášala svoj príhovor, a v duchu som videl mladú éterickú bytosť v čiernom trikote, ktorá sa takmer pred štyridsiatimi rokmi objavila na filmovom plátne po boku Jana Wericha vo filme Až príde kocúr a očarila nielen publikum v Československu, ale i na filmovom festivale v Cannes. Od tej chvíle až dodnes patrí Emília Vášáryová celkom prirodzene do slovenskej i českej kultúry. Nielen vo filmoch, ale aj v divadle. Bola jednou z prvých, ktorá začala hrať na českých javiskách po slovensky; dnes sa už dvojjazyčnosť divadelných inscenácií v Česku i na Slovensku stala celkom samozrejmosťou. A Brno je v tomto zmysle nanajvyššou špeciálnou „destináciou“: legendárny zakladateľ a režisér

slávneho divadla Husa na provázku Peter Scherhauser bol Bratislavčan, v Národnom divadle v Brne pôsobí slovenský režisér Martin Čičvák a slovenský dramaturg Martin Kubran, v HaDivadle je umeleckým šéfom slovenský režisér Marián Amsler, v muzikálovom súbore Městského divadla v Brne je podstatná časť súboru slovenská a na JAMU študujú desiatky Slovákov – napokon ako na väčšine českých vysokých škôl.

„Divadlo sa bez vzájomnej dôvery a priateľstva robiť nedá,“ povedala čerstvá Doctor Honoris Causa vo svojom príhovore. A našťastie aj dôvera, aj priateľstvo sú v našich dvoch blízkyh kultúrach prítomné. Po rozdelení spoločného štátu hádam ešte väčšmi než predtým.

Básnik a šéfredaktor skvelého brnianskeho literárneho mesačníka Host do domu Jan Skácel uverejnil vo svojom časopise (ešte skôr, ako ho komunisti po sovietskej okupácii zakázali) pôvabnú esej o moravskej hymne. Že aká je to hymna? Podľa Skácela tá chvíľa nežného ticha v pauzičke medzi českou a slovenskou hymnou, z ktorých sa skladala hymna československá. Teraz – pri ceremónii na počesť Emílie Vášáryovej – sa tie dve hymny hrali za sebou: najprv česká „usporiadateľská“, potom slovenská na počesť Emílie Vášáryovej. A tá pauza nežného ticha bola tentoraz o čosi dlhšia než kedysi, keďže už išlo o hymny dvoch štátov. Skrátka a dobre: MORAVSKÁ HYMNA sa predĺžila. Významne a výrazne, hoci nepočuteľne.

Martin Porubjak

Deník SME, Bratislava 21. 1. 2010

Najtážšie v hereckom povolání je dostať dobrú rolu.

Dobrá rola je výzva, zodpovednosť aj povinnosť, nezradiť dobrého autora a odvdáčať sa mu za príležitosť prácou, ktorá vyčerpá hercove možnosti. Aj pokus, byť dostatočným partnerom, aj pokorne sa odovzdať službe umeleckému dielu, ktoré už dokázalo svoje kvality. V dobrých hrách a v dobrých rolách býva skrytá úplná, matematicky presná a jemná emocionálna, ale aj IQ každej postavy. Je to zaujímavé, dostať možnosť postupne vyčistiť a otvoriť pred divákom – veľký ťah ľudského života, ktorý vyjadrí aj hlboký cit aj dôležitú myšlienku, ale je hlavne vytvorený hercom cielene a presne. Ťah ako stopa, ktorú rola počas predstavenia zanecháva, ťah ako silueta roly, kvôli ktorej je potrebný aj odstup aj pohľad zhora – kontúra, nie len ako obraz, ale aj predstava, naplnená emocionálnym a intelektuálnym jadrom, ktoré mi ponúka autor. „Jadro, alebo zrno – ako bod vnútorného napätia, z ktorého sa už dá vykonštruovať plán celej dobre napísanej roly.“ (To hovorí a radí hercovi ruský režisér Anatolij Efros.) Áno, môžem v celom živote roly zobrazenom v divadelnej hre nájsť práve ten smelý jedinečný ťah, ktorý mi pomôže charakterizovať a individualizovať, a tak vytvoriť originál. Moju Ranevskú, moju Ritter, moju matku Guráž. Originálna stopa. Veľký ťah, ktorý by som mohla prirovnať k ťahu veľkého majstra výtvarníka. Pri používaní prostriedkov, ktoré má k dispozícii herec, by to mohol byť napríklad charakteristický pohyb, alebo spôsob dikcie, určitý znak, ktorý vedome používam, vedome občas opakujem, stopujem v priebehu divadelnej hry, a tak sa vlastne pripomínam divákovi. Ťahám

diváka so sebou, alebo chcem ťahať, po čistej linke picassovskej holubice. Dobrá rola je výzva.

Keď je v priebehu niekoľkých rokov takýchto dobrých rolí viac, je šťastie, keď stretne herec dobrého kvalitného režiséra. Spolupráca s dobrým režisérom znamená pre mňa predovšetkým režiséra, ktorý je nespokojný s tým, čo mu ponúkne, ktorý ma neustále provokuje, zároveň mi dôveruje a je ku mne úprimný a otvorený. Okrem toho je šťastie, ak má herec aj dobrých partnerov. Bez nich to nejde. Sám nezmôže nič. Divadlo sa bez vzájomnej dôvery a priateľstva robiť nedá. Nedá sa predstierať v celom tom umelom zdánlivom svete divadla.

Ale možno najdôležitejšie pre herca je „udržať rovnováhu“, pokúšať sa, či ešte vydrží nepadnúť do jamy, v ktorej si sedí spokojné, herecké, „remeselné ja“, spolu s pani rutinou a šmírou, spolu so všetkým tým, čo si už v predošlých rolách vyskúšal, s čím už prípadne mal úspech.

„Udržať rovnováhu“ – ako schopnosť zabudnúť na všetko, čo bolo – „zotrieť sám seba“ a začať a premyslieť a domyslieť všetko odznovu, od začiatku do konca. Vytvoriť hlavný nový ťah každej novej roly. Charakterizovať inými výrazovými prostriedkami, používať iné gesto a čo je najdôležitejšie a čo sa nemení – dôkladná analýza textov. Najväčšou zradou na autorovi by bolo, keby herec všetky role povyzliekal z kostýmov a účesov a hercovi by zostala na javisku len jedna a tá istá rola v rôznych textových obmenách.

Z doktorského proslovu Emílie Vášáryovej

Rád si připomínám spolupráci Ludvíka Kundery se zlínským divadlem – přesně řečeno s Divadlem pracujících Gottwaldov – v 70. a 80. letech minulého století. I když pan Ludvík – jak mu důsledně říkal Peter Scherhaufér – to ve svých ohlédnutích popsal, zkusím se na věc podívat z druhé strany.

Nastoupil jsem na dramaturgický post do zlínského divadla v roce 1972 z podnětu režiséra Aloise Hajdy, který se v Divadle pracujících ocitl poté, co ho normalizační tsunami vymetla (spolu s režisérem Milošem Hynštem a dramaturgem Ludvíkem Kunderou) z brněnské Mahenky. Ze Zlína byli krátce předtím vypovězeni ředitel Alois Lhotský, režisér Karel Pokorný a dramaturg Ota Roubínek. Novým ředitelem se stal Miloš Slavík, herec a režisér zpěvo-hry brněnského Státního divadla. Brzy se našťestí ukázalo, že jeho umělecká ctížádost a lidské jádro byly silnější než důvěra partajního aparátu. Navíc – a na to by se nemělo zapomenout – jeho manželka Inka, hvězda brněnské operety, poznávala na vlastní kůži, co je to mít kádrové problémy, omezující člověka v nejlepších letech, co znamená nadvláda diletantů. I jejím přičiněním se tak Miloš Slavík rozhodl nabídnout stálé angažmá Aloisi Hajdovi jako silné umělecké osobnosti. Ale aby k tomu mohlo dojít, musel Slavík nejdřív Hajdu vybojovat – vymanit z osudových kleští pomstychtivých prověrek a jejich důsledků. Ani se mnou to neměl jednoduché („škraloup“ za redigování časopisu Index), ale přece jen jsem byl mladší a polepšitelnější.

Když jsem do zlínského divadla přišel, začínaly zkoušky hry norského dramatika Erika Kraha Balada o Hilébii

Báječná léta pod psa s Ludvíkem Kunderou (Zlín 1972–1989)

Ludvík Kundera, spisovatel, básník, dramatik, překladatel, dramaturg, redaktor, teoretik umění i výtvarník – profesor a čestný doktor Janáčkovy akademie – překročil v nepolevujícím pracovním zápřahu devadesátiny. Mezi mnoha akcemi, připomínající jeho životní jubileum (až do konce září lze např. zhlédnout unikátní výstavu v rajhradském Památníku písemnictví), se zaskvělo setkání s Ludvíkem Kunderou na Divadelní fakultě JAMU, za účasti i přímých vstupů představitelů školy a Sdružení Q, přátel, spolupracovníků a studentů.

Ludvíku Kunderovi přejeme vše dobré do dalších let a připojeným článkem mapujeme méně známý úsek jeho životní cesty.

v překladu Milady Blekastadové, podle křestního listu v úpravě a režii Zdeňka Kaloče. Po krátkém čase jsem pochopil, že hlavním autorem adaptace, kterého režisér kryje, je Ludvík Kundera, a že písňové texty napsal Jan Skácel.

Ovšem tím, kdo Ludvíka Kunderu svázal se zlínským divadlem osudově, byl režisér Alois Hajda. Sblížili se v Mahence při společné práci na Vojckovi, Králi Learovi a zejména na „české verzi“ hry finského klasika Aleksise Kiviho Ševci z Nummi. Neobyčejně úspěšného zájezdu s představením do Finska v roce 1971 se už Ludvík Kundera zúčastnit nesměl.

Sérii spoluprací Aloise Hajdy a Ludvíka Kundery ve Zlíně zahájilo nastudování komedie Bertolta Brechta Muž jako muž. Ludvík Kundera, který měl společně s Rudolfem Vápeníkem přímo Brechtem uděleno oprávnění k překladu jeho her, text pro Hajdovu inscenaci jazykově vyčistil a zpřehlednil a zařadil do něj songy z jiných klasických děl. Inscenačním klíčem hry o přemontování maloměšťáka ve válečnou mašinu se stala chaplinovská groteska. V divadelním programu však mohl být jako překladatel uveden pouze Rudolf Vápeník a šířami vycházejícími z jeho jména byly rovněž podepsány Kunderovy články.

Z přehlídky Divadlo dnešku 1973 v Ostravě se mi podařilo unést do Zlína kritičku východoberlínského měsíčníku Theater der Zeit, která ochotně zaměnila normalizační paštiky za Brechta. A byla unesena podruhé: o inscenaci Muž jako muž uveřejnila ve svém časopise velmi příznivou kritiku s bohatou fotodokumentací. Následovalo několik návštěv z Berlína a výsledek byl šokující: dostali jsme pozvání hostovat

v Brechtově divadle Berliner Ensemble v rámci velkého festivalu Berliner Festtage, a to za špičkových profesionálních podmínek. Jen ten nešťastný název Divadlo pracujících nás srážel do sféry ochotnických souborů. Ale soudruzi z NDR i tohle vyřešili – pracující prostě škrtili a byl z nás Theater Gottwaldov.

Od premiéry v září 1972 do října 1973, kdy jsme jeli do Berlína, se situace ještě více přiostrčila. Ludvík Kundera i Rudolf Vápeník byli ve vlasti nežádoucími personami a čeští kulturtréři napadali ideově ortodoxní NDR, proč zákaz nepohodlných překladatelů nevyhlásila. Ale i tuto situaci němečtí divadelníci ustáli: Brechtova dcera pravi, že papá jistě dobře věděl, co činí, když svěřil překlady svých her právě těmto mužům, a že ona jako dědička autorských práv nemá důvod jeho rozhodnutí měnit.

Hostování v Berliner Ensemble s Brechtem bylo samo o sobě husarským kouskem. A co víc, vyjeli s námi i oba překladatelé, Ludvík Kundera a Rudolf Vápeník, což byla dost velká drzost. Ohlas představení byl mimořádný. O prvním nadšeně referovala západoberlínská média, takže druhého dne bylo divadlo nabito a potlesk nebral konce. O přestávce se odehrála ve foyeru divadla v němčině (snad vůbec poprvé) mezihra Sluně. Celá inscenace nadchla neakademickým, netradičním, komediálním přístupem k velkému klasikovi. V divadelním klubu pak seděly doslova u nohou zlínských herců hvězdy Brechtova divadla a netajily se nadšením. Režisér Hajda jako ocenění převzal (třetí po Strehlerovi a Ljubimovovi) šátek s Picassovou holubicí.

Tandem Hajda–Kundera pokračoval v brechtovském nasazení dál. K jejich týmu patřili zejména scénograf Ladislav Vychodil a výtvarník kostýmů Josef Jelínek. Ten se rozvinul především v Kavkazském křídovém kruhu, kde Vychodilově scéně dominoval „žentour“, metafora klopotného putování Gruši. V Panu Puntilovi a jeho služebníkově Mattim zúročili Hajda s Kunderou nejen svou severskou zkušenost, ale objektivně prolomili interpretaci šoféra Mattiho jako třídně uvědomělého soudruha a obdařili ho švejkovskými rysy, jak je známe ze vztahu tohoto kmána k nadporučíku Lukášovi. Významným posunem prošel v rukou Ludvíka Kundery i Brechtův Galileo Galilei.

S Aloisem Hajdou vytvořil Ludvík Kundera ještě dvě inscenace klicperovské: Zlého jelena a Ženský boj. Kunderovu úpravu Zlého jelena by měli dramaturgové povinně studovat. Precizní pročištění textu při zachování jeho milé archaičnosti; podtržení hravosti; vytvoření písňových textů na bázi škrty ušetřeného textového materiálu; prostor pro inscenaci inspirovanou komedií dell'arte a pohledem „zespod“, očima dřevařů a lesa oživlého jejich fantaskními přeludy.

Zvláštní kapitolou byla Hra bez názvu (Platonov) A. P. Čechova, zkrácena, přepsána a viděna – světe, div se – brechtovskou optikou. Nepozbyla psychologické hloubky ani groteskního humoru a jak znám Antona Pavloviče, myslím, že by ji bral.

Na zlínské jeviště vstoupil Ludvík Kundera rovněž úpravou Radúze a Mahuleny, původně určenou Miloši Slavíkovi, ale nakonec šťastně režírovanou Pavlem Pecháčkem; jeho jméno také krylo „autora úpravy“ v programu. Mladý režisér Pavel Doležal nastudoval v druhé polovině osmdesátých let Kunderův nový překlad Dona Carlose a v Divadélku v klubu se objevil v jeho překladu Vojcek, s nímž jsme úspěšně vyjeli do Němec. V Divadélku v klubu jsme také představili unikátní večer korespondence Ludvíka Kundery s Františkem Hrubínem.

Ve spolupráci s Ludvíkem Kunderou uvedl ve Zlíně režisér Miloš Hynšt Brechtovu Matku Kuráž a její děti.

Miloš Hynšt také osobitě nastudoval Kunderovu provokativní dramatickou prvotinu – Totální kurpění, v dramaturgii hostujícího Bořivoje Srby a ve výtvarné koncepci Jana Rajlichy. Zlínský křídový kruh se uzavřel.

Jsem vděčný osudu, že jsem mohl sledovat dramaturgickou a upravovatelskou práci Ludvíka Kundery, přiučovat se na ní a tu a tam jí být nápomocen. Pochopil jsem, že dramaturgie není jen vytýčení jakéhosi ideového klíče, dokonce a priori před závorku. Že musí vycházet z důkladné významové

analýzy struktury díla, z pochopení specifické gestičnosti autorova jazyka, z dialogu s režisérem i scénografem, a neustále přitom myslet na herce, kterému připravuje perfektní výchozí textovou matérii; nicméně ani potom ho nenechává ve štychu, ale neustále zásobuje podněty a připomínkami.

U nás všech se Ludvík Kundera těšil velké úctě pro svou literární a divadelní erudici, ale o nic méně pro svoji lidskou přívětivost.

Byla to léta pod psa, ale s Ludvíkem Kunderou ve Zlíně báječná.

Miroslav Plešák

Muž jako muž (1972)

Zlý jelen (1973)

SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2010

6. 4. 2010 – 10. 4. 2010

SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2010 bylo jubilejním 20. ročníkem Mezinárodního festivalu divadelních škol. Iniciátorem celé akce je Divadelní fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně. Zde vznikla v roce 1990 myšlenka uspořádat setkání všech tří vysokých divadelních škol z tehdejšího Československa. Během jednoho víkendu se v únoru 1991 setkali učitelé i studenti DIFA JAMU v Brně, DAMU v Praze a VŠMU v Bratislavě, aby si navzájem předvedli ukázky své tvorby a pracovní metody.

Od 1. ročníku se festival neustále vyvíjí a rozšiřuje. Účastí zahraničních škol dostal festival SETKÁNÍ přídomek mezinárodní, prodloužil se na pět dní a rozšířil svůj program o doprovodné akce. Postupem času začal festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER nabývat na celorepublikovém významu. Festival SETKÁNÍ/ENCOUNTER je považován za jeden z nejvýznamnějších svého druhu.

Festival se koná pod záštitou České komise pro UNESCO, Ministerstva kultury České republiky, hejtmana Jihomoravského kraje, primátora statutárního města Brna a rektora Janáčkovy akademie múzických umění v Brně.

Účastníci festivalu

Akademie múzických umění, Divadelní fakulta

Praha, Česká republika / *Stvoření*

Vysoká škola múzických umění, Divadelná fakulta

Bratislava, Slovensko / *Zámek*

The Polish National Film, Television and Theatre School

Lodž, Polsko / *Západ slunce / Zmierzch*

Universidad de Antioquia, Facultad de Artes, Departamento de Teatro

Medellin, Kolumbie / *Nic mezi zuby / Nada entre los dientes*

Helsinki Metropolia University of Applied Sciences, Degree Programme in Performing Arts

Helsinki, Finsko / *PUU, strom / PUU, a tree*

Reduta-Berlin The Theatre and Film Acting School

Berlín, Německo / *Orestes*

King's College London (The School of Arts & Humanities, Theatre and Performance Department)

Londýn, Velká Británie / *Ubohý Edward / Weak Edward*

— Pavel Krucz
přebírá z rukou
Emílie Vášáryové
ocenění poroty

University of Music and Performing Arts Graz
Graz, Rakousko / **Ženský sněm / *The Assemblywomen* /**
Die Weibervolksversammlung
All-Russian State University of Cinematography named
by S. A. Gerasimov (VGIK)

Moskva, Ruská federace / **Hey!**

Halic University Conservatory Theatre Department

Istanbul, Turecko / **Nedostatek / *Shortcoming***

Theatre-Laboratory, „Alma Alter“,

Sofia, Bulharsko / **Orfeus**

The Aleksander Zelwerowicz Theatre Academy in Warsaw,

Varšava, Polsko / **Večer tříkrálový aneb cokoli chcete /**
Twelfth night, or what you will

Složení poroty

Annelis Kuhlmann (Dánsko) – předsedkyně

Christiane Schneider (Německo)

Vladimír Fekar (Česká republika)

Mark A. Gaynor (Velká Británie)

Karel Král (Česká republika)

Ocenění poroty

Společné ocenění v kategorii „hudba a scénická výprava“

za nejvíce propracované propojení hudby, světla a ztvárnění scény s imaginací a akcí v inscenaci *PUU, strom* studentům Maria Baric (hudba) a Silja Kauppinen (scéna) z Helsinky Metropolia University of Applied Sciences, Helsinky, Finsko.

V kategorii „herec“ získal ocenění pro široký herecký potenciál představitel Malvolia v inscenaci *Večer tříkrálový* Pavel Krucz z Aleksander Zelwerowicz Theatre Academy, Varšava, Polsko.

Společné ocenění v kategorii „herec“ pro bravurní herecké ztvárnění postavy v součinnosti s celým hereckým obsazením herců v roli Guvernéra Ivanu Timeršini a Chlestakova Vitaliji Šannikovi v představení *Hey!*, All-Russian State University of Cinematography named by S. A. Gerasimov (VGIK), Moskva, Rusko.

Ocenění v kategorii „herečka-performerka“ pro velmi expresivní pohybové ztvárnění a jevištní prezentaci v inscenaci *Orfeus* získala Zornica Antonova z Theatre-Laboratory „Alma Alter“, Sofia, Bulharsko.

Ocenění za výjimečnou týmovou práci a společnou podporu a odvážné ztvárnění v inscenaci *Západ slunce* získal Andrzej Niemyt, Zofia Zon, Marcin Włodarski, Marek Nedza, Agnieszka Zulewska, Michal Napiatek, Michal Jaros, Pawel Poczesny, Iwona Karlicka, Anna Sandwicz, Jan Marcinowski, Malgorzata Kocik, Michal Sekiewicz z Polish National Film, Television and Theatre School, Lodž, Polsko.

Ocenění ředitele festivalu za individuální podíl na dramaturgii a autorství scénáře inscenace *Nedostatek* studentům Cem Akkaş, Özer Arslan, Incinur Dasdemir, Serkan Altintas, Yunus Emre Yildirim, Güney Zeki Goker, Mert Denizmen z Halic University conservatory Theatre Department, Istanbul, Turecko.

Nyní toto před dvaceti lety narozené dítě slaví dvacáté narozeniny. Může být na jedné straně hrdé na to, co doposud dokázalo, na druhé straně právě teď musí na základě své dvacetileté zkušenosti znovu a nově formulovat svůj úkol.

Divadlo v současném světě, chce-li být jedním z nástrojů jeho poznávání, musí být schopno reagovat na bouři problémů a proměn, které se na něm na prahu 21. století permanentně odehrávají. Jedním ze zdrojů jeho energie – pozitivní i negativní – je neustávající vývoj informačních technologií a od nich odvozených nových médií. Svět se stal jednotným komunikačním polem, jehož problémy jsou nedělitelné. Každá krize, ať se odehraje kdekoliv, bezprostředně zasahuje nás všechny...

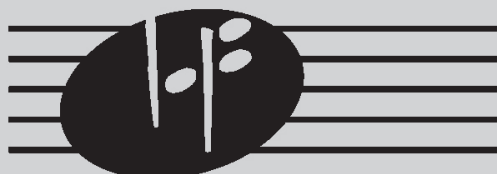
Pozitivní energie, jíž se musí informační pole současného světa nabíjet, aby nedestruovalo samo sebe, se rodí pouze z dialogu. A dialog je tělem i duší divadla. Proto hlavním úkolem, který si musí dvacetiletý festival před sebe do dalšího života vytyčit, je hledání nových směrů a nových forem dialogu. Naplňovat tento úkol však dokáže jen tehdy, když sám o sebe bude pečovat dialogicky jako o prostředí divadelního a kulturního experimentu. Musí se tedy stále více otevírat novým školám a jejich inscenacím. Musí být laboratoří pro zkoumání myšlení a metod jednotlivých blízkých i vzdálených divadelních škol. Musí být dílnou poznávání divadla a především poznávání člověka.

**Z úvodního slova prof. Petra Oslzlého,
uměleckého ředitele festivalu Setkání/Encounter**

— *Nedostatek (Turecko)* —

MEZINÁRODNÍ SOUTĚŽ LEOŠE JANÁČKA

LEOŠ JANÁČEK INTERNATIONAL COMPETITION

Mezinárodní soutěž Leoše Janáčka člen Evropské asociace hudebních soutěží pro mladé v Mnichově (EMCY) 6.–9. září 2010

Hudební fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně ve spolupráci s Nadací Leoše Janáčka vypisuje **17. ročník Mezinárodní soutěže Leoše Janáčka**, obor smyčcové kvarteto, pod záštitou hejtmana Jihomoravského kraje Mgr. Michala Haška, primátora statutárního města Brna Romana Onderky a Janáčkovy kvarteta.

Termín konání: **6.–9. 9. 2010**

Vzpomínka na prof. Josefa Karlíka

Datum 19. března je pro většinu lidí spojeno s krásným českým jménem Josef. A tento den, kdy Pepíci pravidelně slaví své jmeniny, býval důvodem k dvojnásobným oslavám pro jednoho z nejznámějších brněnských herců a výjimečného pedagoga Divadelní fakulty JAMU prof. Josefa Karlíka, který měl ve stejný den i narozeniny. Protože nás však na podzim loňského roku opustil a odešel do hereckého nebe, rozhodli jsme se na DIFA připomenout si (při příležitosti jeho nedožitých 82. narozenin) tuto mimořádnou osobnost vzpomínkovým odpolednem, které proběhlo v sobotu 20. března 2010 za přítomnosti jeho žáků, vzpomínajících kolegů a přátel.

Program byl pečlivě sestaven prof. Josefem Kovalčukem, který vyvinul velkou aktivitu v souvislosti s kompletní adresáře studentů prof. Karlíka a kontrolou dostupných archivních materiálů. Celé odpoledne působilo uvolněně a probíhalo v neoficiální, přátelské atmosféře – přítomní zhlédli ukázky z hereckého mistrovství prof. Karlíka, byly puštěny úryvky dochovaných záznamů hereckých předváděček komentované samotným prof. Karlíkem s jeho nezaměnitelným stylem plným humoru, lidského pochopení

Dvoukolová soutěž je určena pro kvarteta, u nichž součet věku jeho členů ke dni zahájení soutěže nepřesáhne 140 let. Koncert laureátů a udělování cen se uskuteční 9. 9. 2010 v 19.30 hod. v Besedním domě v Brně. Soutěžní vystoupení jsou volně přístupná veřejnosti.

Ceny: 1. cena: 100.000 Kč
2. cena: 70.000 Kč
3. cena: 40.000 Kč

Čitelně vyplněnou přihlášku je nutno zaslat do **31. 5. 2010**. Podrobnější informace a podmínky soutěže naleznete na: <http://hf.jamu.cz/mezinarodni-soutez-leose-janacka/>

Prezident soutěže: doc. MgA. Vít Spilka,
děkan HF JAMU v Brně

Předseda poroty: Evžen Rattay

Soutěž se uskutečňuje za finanční podpory: Statutárního města Brna, Jihomoravského kraje, Ministerstva kultury ČR, Nadace Leoše Janáčka, Nadace Českého hudebního fondu, Nadačního fondu Antonína Dvořáka pro mladé interprety

Kontakt:

MgA. Kateřina Polášková, tajemnice soutěže

Tel.: +420 542 591 606

E-mail: polaskova@jamu.cz

<http://hf.jamu.cz/mezinarodni-soutez-leose-janacka/>

a moudrosti. V průběhu setkání vystoupila řada jeho bývalých spolupracovníků, kolegů a přátel (dr. J. Roubal, prof. B. Srba, prof. J. Kovalčuk, prof. A. Hajda, doc. A. Bergman, doc. J. Hlaváčková, p. L. Petřík a studentka doktorského studia na DIFA JAMU E. Ventrubová, která svou disertační práci věnuje hereckým metodám prof. Karlíka), kteří připojili osobní vzpomínku, glosu ze vzájemných setkání či komentář k jeho pedagogickému a hereckému přístupu.

Překvapením odpoledne bylo sdělení prof. Aloise Hajdy, dlouholetého kamaráda Josefa Karlíka, který po své vzpomínce prozradil přítomným, že právě odjíždí společně s doc. Milošem Hynštem do Národního divadla na udílení Cen Thálie. Sdělil, že hereckou asociací byl prof. Josef Karlík vyznamenán in memoriam Cenou Thálie za celoživotní mistrovství v oboru činohra. Tato informace byla přijata s obrovským nadšením a potleskem, kterého se prof. Josefu Karlíkovi dostalo i večer ve „Zlaté kapliče“. Divadelní obec, Divadelní fakulta JAMU, jeho žáci a přátelé se takto rozloučili s odchodem Mistra.

Ondřej Vodička

Snídaně, oběd, večeře aneb Salon 2010

Letošní *Salon původní autorské tvorby* proběhl v prostorách Divadelní fakulty JAMU ve dnech 11.–13. března. Tento, v pořadí již sedmnáctý, ročník navázal na tradici pořádání Salonů, u jejíhož zrodu před lety stáli například profesor Bořivoj Srba a profesor Peter Scherhauser. Hlavní myšlenkou Salonu bylo zaměřit se na původní autorskou tvorbu, kterou jeho zakladatelé považovali za jeden z nezastupitelných pilířů celé divadelní produkce. V minulých ročnících na něm své příspěvky prezentovali v současné době již zavedení autoři jako například Luboš Balák, Marek Horoščák, Roman Sikora, Martin Čičvák, Pavel Trtílek, Jitka Martinková, Jolana Kubíková, Barbora Vaculová, Petr Maška, Ondřej Novotný nebo Martin Toul.

Salon 2010, který organizovali studenti druhého ročníku ateliéru režie a dramaturgie (vedeného prof. J. Kovalčukem), nesl podtitul *Snídaně, oběd, večeře*. Již během podzimních měsíců, kdy se utvořil organizační tým Salonu, na studenty, pedagogy a jiné návštěvníky Divadelní fakulty JAMU „útočily“ rozmanité plakátky rozmístěné po celé budově, které informovaly o konání festivalu a vyzývaly potenciální autory, aby se co nejdříve chopili pera a začali psát. V přízemí byla umístěna velmi těžko přehlédnutelná nástěnka, na níž se vyvěšovaly aktuální informace o blížící se akci. Těsně před začátkem Salonu vyšla díky Martinu Domkářovi dvě čísla časopisu *Předkrm*, který byl užitečným zdrojem informací o nadcházejícím festivalu. Na začátku února pak proběhla tzv. burza textů, kde si jednotliví režiséři mohli vybrat podle chuti z poměrně široké nabídky původních autorských děl.

Salon 2010 byl zahájen ve čtvrtek 11. března ve 20 hodin. Protože první den festivalu nesl název *Večeře*, byl jednou ze součástí jeho slavnostního zahájení i malý raut. Na zahájení byl rovněž představen toho dne čerstvě publikovaný sborník textů, jenž vznikl díky obětavé práci paní doktorky Stejskalové a pana Kováře z Edičního střediska JAMU. Na programu prvního

dne byly tři krátké inscenace, z nichž první dvě se pro nečekaně velký počet diváků musely hrát dvakrát. Vstupním představením Salonu 2010 byla inscenace textu Martina Tlapáka *Shnilá ryba* v režii Marty Stosio. Druhý „kus“ byl pro diváky připraven na sklepní scéně. Metaforický text Daniela Rampáčka zde do divadelního tvaru přetavila režisérka Marika Smreková. V hlavních rolích v něm vystoupili Petra Vraspírová a Marek Příkazký. Živou scénickou hudbou zase inscenaci podbarvila dvojice hudebníků Tereza Koláčková a Jakub Vašica. Posledním bodem programu prvního dne byla groteska *Pohádka o Marxovi a šampiónech*, kterou napsal a také sám i režíroval Jan Neugebauer.

Druhý den festivalu začal *Obědem*. Podávala se gulášová polévka s chlebem. Druhý chod obstaralo představení *Amorovy šípy*. Režijně-dramaturgické duo Lukáš Kopecký a Kateřina Menclerová pro účastníky připravili inscenaci hry v hereckém obsazení Petra Lorencová, Miroslav Sýkora a Aleš Petráš. O několik minut později mohli diváci na podkrovní scéně zhlédnout hru Matyáše Dlaba *Ještěr* v režii Martina Domkáře. Na jevišti pak vystoupila herecká dvojice Miroslav Novotný a Kristýna Šebíková. Osobitá režijní koncepce Sary Šimků se plně projevila ve scénickém provedení hry Michala Pětíka. Hlavní protagonisty milostného příběhu ztělesnili Lukáš Černoch, Iveta Austová a Miroslav Sýkora. O poznání drsnější byla inscenace hry *O Marty Stosio*. Režisér Lukáš Večerka do role dívky obsadil Magdalénu Tkačíkovou a postavu „namakaného“ chlapíka svěřil Martinu Krausovi. Světelně i herecky zajímavá inscenace hry *Smrt v kavárně* Šárky Zikové proběhla pod režijním vedením Matěje Mužika. Po *Smrti* se diváci přesunuli na chodbu prvního patra, kde na ně už čekala *Silná káva aneb Výlet s fechtlama* Lukáše Kopeckého, kterou si autor i sám režíroval. V tomto kusu bylo možné vidět například Ladislava Odrazila a Terezu Lexovou. Posledním chodem pátečního divadelního menu byla *Návštěva* Kateřiny

Chvátalové v režii Martina Domkáře. Vojtěch Johaník v ní sehrál roli otce, Jan Neugebauer vystoupil v roli jeho syna a zdravotní sestru hrála Tereza Hrabě. Tečkou za druhým dnem festivalu byly projekce studentských filmů.

Závěrečný den Salonu začal u kávy a sušenek. První hra třetího dne od Sary Šimků, autorky a režisérky v jedné osobě, měla titul *Žena za zdí*. Ve hře účinkovali Radka Hoffmanová a Hasan Zahirovič. Další inscenaci vlastního textu divákům nabídl Juraj Augustín. V jeho *Prievanu*, který je volně inspirován povídkou slovenského spisovatele Dušana Mitana, si zahráli Paulína Labudová a Tomáš Sokoráč. Do kyberprostoru zavedla festivalové diváky režisérka Kateřina Chvátalová ve hře Martina Domkáře *Fenomén facebook*, již svým výkonem herecky okořenil Aleš Petráš. Ve vedlejší roli pak účinkovala Monika Matoušková. Hru *Auto Loto Dedo* Rebeky Uličné se rozhodla provést Marika Smreková. Na scéně vystoupili Tomáš David, Petr Pavlas, Darina Kovářová a také Lucie Schneiderová. V přestávce před posledním představením se promítala další „várka“ studentských filmů. Závěrečným divadelním chodem byla inscenace textu *Dveře* Jitky Herčíkové ve vstupní hale budovy. Martina Tlapáka, Lucii Schneiderovou, Petru Lorencovou, Ladislava Odrazila, Alenu Dolákovou a Raduže Máchu v ní divadelně stylizovala režisérka Barbara Herz. Třešničkou na dortu bylo vystoupení kapely studentů JAMU a skupiny *Slow Tension*, které bylo hezkou tečkou za třídenním festivalem.

Dá se tedy říct, že letošní Salon 2010 se držel v intencích původní koncepce a v podobě scénických náčrtů prověřil divadelní nosnost nových textů. Poskytl prostor pro prezentaci autorské tvorby studentů a připravil i další doprovodný program – projekce filmů a hudební vystoupení. Můžeme doufat, že Salon objevil nejen škole, ale i českému divadlu další talentované dramatiky. Je jen škoda, že se nepodařilo zinscenovat všechny přihlášené texty. Závěr salonu bude tvořit společná analýza textů publikovaných ve sborníku.

Aleš Merenus

Mezinárodní seminář doktorandů na Divadelní fakultě

4.–5. prosince 2009 proběhl na Divadelní fakultě IV. ročník Mezinárodního semináře doktorských studií divadelních škol, který fakulta pravidelně pořádá jako bienále od roku 2003. Myšlenka na realizaci takových seminářů vznikla na základě diskuse pedagogů JAMU prof. P. Oszlého a prof. J. Kovalčuka s profesorem Finské divadelní akademie v Helsinkách P. Penttilainem. Čas ukázal, jak je takováto mezinárodní konfrontace výsledků doktorského výzkumu, stejně jako diskuse o metodách a postupech při doktorském studiu, důležitá a potřebná.

Na prosincovém semináři vystoupili účastníci z České republiky (JAMU i DAMU), Slovenska, Polska, Ruska, Portugalska, Švédska a Velké Británie, přihlášený gruzínský doktorand nakonec pro nemoc nepřijel, ale příspěvek zaslal. Referáty byly přednášeny v angličtině, anglicky probíhaly i diskuse, byla však možnost si poslechnout i simultánní překlad.

Z doktorandů Divadelní fakulty vystoupili Kateřina Fojtíková s příspěvkem *Dramaturgy of the Visual Theatre*, Jitka Oláh *How to become a storyteller* a Tereza Semotamová, která přednesla příspěvek na téma *German Radio Drama in the 1950's*. Na konferenci vystoupily s referáty i zahraniční studentky doktorského studijního programu na DIFA JAMU – Marika Antonova (Lotyšsko) mluvila na téma *The Rhythm – Organized Freedom: Outcomes of Work*

with Rhythm with the Deaf; Tanja Miletic-Oručević (Bosna a Hercegovina) – DIFA JAMU v Brně, referovala o tématu *Body and Performative in Theatre of Krystian Lupa*. Z pražské DAMU se konference zúčastnili doktorandi Jana Cindlerová a Marek Zákostelecký.

Zahranční účastníci promluvili na následující témata:

Andrey Smolko – St. Petersburg State Theatre Arts Academy, příspěvek *The Active Analysis Method as an Instrument of Modern Theatre*; Tatiana Priyatkinina – St. Petersburg State Theatre Arts Academy, příspěvek *Practical Courses of Marionette Theatre (history, dramaturgy, manipulating) tradition and new ways*; Bruno Schiappa (Portugalsko) – University of Lisabon, příspěvek *Theatricality: a transversal structure to the domains of power*; Rosa Figueiredo (Portugalsko) – Polytechnic Institute of Guarda, příspěvek *„The Intensive Language of Transition“: music, dance and masquerade in Soyinka's plays*; Juraj Hubinák (Slovensko) – VŠMU v Bratislavě, příspěvek *Early works of Maurice Maeterlinck*; Linda Kapustová Helbichová (Slovensko) – VŠMU v Bratislavě, příspěvek *Application and the impact of the programs of the EU on the Slovak culture*; Monika Jakowczuk (Polsko) – The Ludwik Solski State Drama School Cracow, příspěvek *Młoda in Stanisław Wyspiański's Kłątwa*; Karina Janik (Polsko) – Jagiellonia University, příspěvek *Description of the*

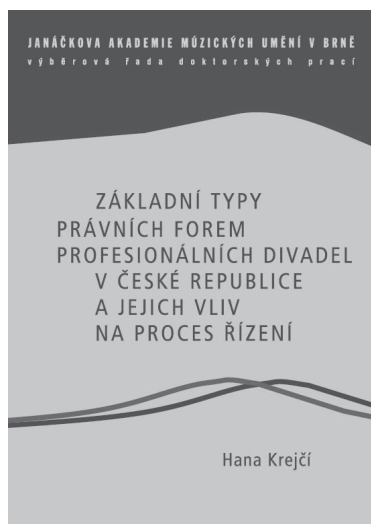
technique as a methodological problem. Training at Miss Rena Mirecka's; Richard Cuming (Velká Británie) – University of Winchester, příspěvek *Fooling the Prison*. Ze Švédska se zúčastnil pedagog doktorského studia Ola Johansson – Stockholm Academy of Dramatic Arts, který informoval o podobách doktorského studia v příspěvku *Doctoral studies in Sweden*.

Účastníci semináře navštívili rovněž představení divadelního projektu studentů JAMU z ateliérů výchovné dramatiky pro Neslyšící a muzikálového herectví DENÍK CIZINKY/STRANGER'S DIARY, který podle svého scénáře režirovala Marika Antonova. Šlo o integrované představení, nastudované s neslyšícími i slyšícími herci různých národností.

Své dojmy ze semináře vyslovil v děkovním dopisu jeden z účastníků Bruno Schiappa z Portugalska následovně: „Byl jsem ohromen skvělou organizací semináře. Příspěvky zde přednesené měly velmi vysokou kvalitu. Skutečnost, že téměř každý účastník přednesl svůj příspěvek týkající se nových perspektiv v režii, herectví a jiných oblastech byla bezpochyby největším přínosem pro posluchače, jelikož se snažila ukázat, že věda o divadle je stále otázkou, která si zaslouží hlubokou reflexi a výzkum.“

Pořádání mezinárodního doktorského semináře, stejně tak jako vydávání a vysokou úroveň disertačních prací na Divadelní fakultě ocenili i členové pracovní skupiny akreditační komise při svém inspekčním pobytu v Brně.

Josef Kovalčuk

— Z nových titulů edice doktorských prací —

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Již od května roku 2009 realizuje Hudební fakulta JAMU projekt „**Inovace studijního programu Hudební umění Hudební fakulty JAMU**“, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/07.0345, spolufinancovaný z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Jednou z aktivit projektu je realizace workshopů a seminářů se studenty vedených uměleckými odborníky ze zahraničí. Pro studenty je to jedinečná příležitost, jak se již během vysokoškolského studia profesně setkat s uměleckými špičkami svých oborů.

Prvním z pedagogů, kteří navštívili v letošním akademickém roce Hudební fakultu, byla na začátku listopadu švédská muzikoložka Kia Hedell, která zde vedla několik seminářů o švédské vokální hudbě. V prosinci spolupracoval s Janáčkovým akademickým orchestrem maďarský dirigent Zsolt Nagy, který je na HF JAMU již pravidelným hostem. Za tento akademický rok realizoval své workshopy ještě dvakrát – v lednu a v březnu 2010. Vyústěním jeho posledního působení bylo vedení studentského orchestru na Slavnostním koncertě k 20. výročí statutárního založení HF JAMU v Besedním domě. Tam se jako sólista představil i maďarský perkusionista László Hudacsek, který vedl na HF JAMU týden před koncertem intenzivní workshopy, stejně tak jako při jeho předchozí návštěvě v listopadu 2009.

Jednou z nejatraktivnějších akcí, financovaných z Evropského sociálního fondu, byly týdenní kurzy slovenského tenoristy Petera Dvorského, které se těšily velké návštěvnosti jak ze strany studentů JAMU, tak i z řady mladých talentovaných studentů brněnské konzervatoře a jejich pedagogů. Neméně velkým zážitkem a zkušeností byly pro studenty workshopy zahraničních perkusionistů v únoru 2010. Na katedře bicích nástrojů se postupně vystřídali Nebojša Jovan Živkovič z Německa, Benjamin Toth z USA a Daniel Šoltis ze Slovenska.

Druhý týden v březnu pracoval se studenty katedry dechových nástrojů další host z Maďarska, tentokrát vynikající flétnista János Bálint. Pro studenty operní režie pak představovala velké oživení spolupráce s německou operní režisérkou Ingou Levant.

Studenti i zájemci z veřejnosti se mohli zúčastnit interpretačních kurzů polského houslisty Michała Grabarczyka (23.–27. 3. 2010) a těšit se mohou na hobojoyé kurzy francouzského profesora lyonské konzervatoře Jena-Christopha Gayota, spojené se Dnem hoboje JAMU (19.–22. 4. 2010).

Všechny workshopy a semináře jsou veřejně přístupné a podrobnější informace jsou k nalezení na webových stránkách HF JAMU.

Neméně významnými aktivitami projektu je tvorba nových předmětů z oblasti jazzové interpretace a staré hudby. V letošním akademickém roce se studenti mohli zapsat do následujících předmětů:

- Jazzová interpretace I. – Hra na nástroj (klavír, trubka, trombon, saxofon, kytara, kontrabas, bicí nástroje)
- Teorie jazzové improvizace I.
- Dějiny jazzu I.
- Jazzová intonace a rytmus I.
- Jazzová harmonie I.
- Jazzová kompozice a aranžování
- Základy jazzového klavíru
- Jazzový ansámbl

- Hra na kladívkový klavír
- Hra na historický kontrabas
- Hra na historické housle
- Vývoj a obsazení barokního orchestru
- Hudební rétorika – hudební formy
- Barokní ornamentika

Tyto předměty budou nabízeny i v následujícím akademickém roce 2010/2011.

Součástí projektu jsou také odborné stáže u partnera – Filharmonie Brno – a praxe ve spolupráci s profesionálními uměleckými tělesy pro studenty vybraných studijních oborů na HF JAMU (dirigování sboru, dirigování orchestru, hra na smyčcové nástroje, hra na bicí nástroje, hudební manažerství). Tyto aktivity budou probíhat nejen v letním semestru toho akademického roku, ale i v následujícím.

Alžběta Lupíšková, Kateřina Polášková

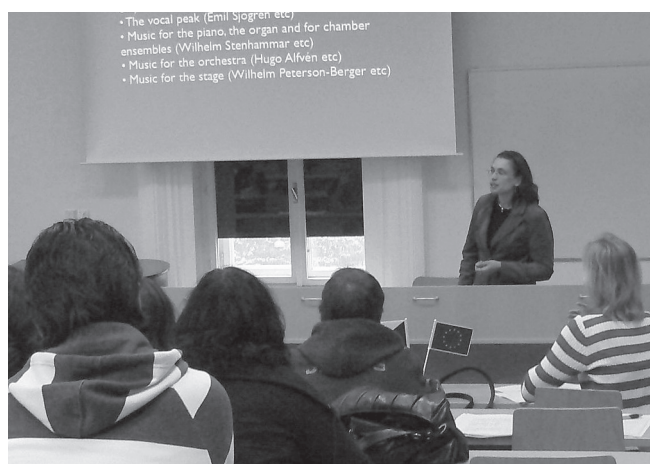
Švédská hudba na Hudební fakultě

Skandinávská hudba je u nás stále neznámou a opomíjenou, proto Hudební fakulta JAMU pozvala švédskou hudební historičku dr. Kia Hedell, a to v rámci projektu *Inovace studijního programu Hudební umění Hudební fakulty JAMU* (Reg. č. CZ1.07/2.2.00/07.345) v rámci OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. Kia Hedell působí na katedře hudební vědy univerzity v Uppsale a jako knihovnice ve Švédské hudební knihovně ve Stockholmu, svůj odborný zájem soustřeďuje zejména na hudební život královského dvora ve Stockholmu v době renesance a baroka, dějiny nakladatelských společností a na tradice sborového zpěvu ve své zemi. Českou republiku navštívila vůbec poprvé; nejprve se seznámila s krásami historické Prahy (a využila přitom ubytování na HAMU) a pak s Brnem, které ji – ve volném čase po výuce – zajímalo uměleckými dějinami 19. a 20. století a samozřejmě především osobností Leoše Janáčka. Zaujal ji také houslový recitál odborného asistenta HF JAMU Bohuslava Matouška: jednak interpretací skladeb Martinů, jednak velkou návštěvností v Besedním domě.

Během tří dnů prvního listopadového týdne (3.–5. 11. 2009) vedla Kia Hedell na Hudební fakultě JAMU celkem tři bloky přednášek a seminářů, během nichž představila problematiku švédské hudby uplynulých tří staletí. Na vykresleném historickém pozadí Švédska se zaměřila na vybrané osobnosti z hudebních dějin země. Přiblížila *Johana Helmicha Romana*, jednoho z nejvýznamnějších skandinávských skladatelů 18. století, často nazývaného „otec švédské

hudby“ nebo „švédský Händel“. Další osobností, jíž věnovala pozornost, byl básník a tvůrce písní *Carl Michael Bellman*. Chronologicky druhým tématem byla *švédská vokální hudba v 19. století – od sólových písní prováděných v salonech až po sborovou hudbu v koncertních sálech*: skladby Erika Gustafa Geijera, Augusta Södermana a Wilhelma Stenhammara a národní tendence, které v různých podobách procházely po celé století švédskou hudbou. Třetí prezentovanou oblastí se stala *švédská vokální hudba ve 20. století od modernismu až po nedávné diskuse o směru, kterým se má soudobá hudba ubírat*. Pro studenty byla švédská hudba obohacující novinkou, zajímali se o vyslechnuté skladby, o švédské interprety apod.; výjimkou mezi nimi byla studentka, která vyrostla a studovala ve Švédsku a která s bádátkou hovořila v jejím rodném jazyce.

Jana Slimáčková

Studenti ateliéru výchovné dramatiky Neslyšících na Staré radnici v Brně

V sobotu 20. 2. 2010 se studenti VDN představili v inscenaci *Pták ve vzduchu, ryba ve vodě* v Ernově sále Staré radnice v rámci doprovodných akcí výstavy *Zapomenuté loutky*, kterou pořádá Brněnské kulturní centrum ve spolupráci s Moravským zemským muzeem v Brně.

Tato inscenace z repertoáru Divadla Neslyším byla znovu nazkoušena se studenty oboru VDN během konání stáže studentů v tomto divadle. Stáž je součástí projektu „Inovace Výchovné dramatiky Neslyšících v rámci studijního programu Dramatická umění Divadelní fakulty JAMU“, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/07.0367, financovaného Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. Obnovená premiéra se konala 1. prosince 2009 na Divadelní fakultě JAMU pro žáky ZŠ pro sluchově postižené v Brně.

Tato inscenace je určena zvláště pro děti předškolního věku, pro které může být dobrým pomocníkem v poznávání světa. V představení mohou diváci vidět mnoho akčních situací, seznámí se s různými zvířátky, poučí se o chodu světa – střídání dne a noci, proměnlivosti počasí atd. Představení klade důraz na představitost a fantazii dětských diváků. Inscenace nabízí prostor pro interakci mezi diváky a herci.

Využití názornosti a možnost prožitku vede k lepšímu pochopení a vše promění v zábavnou akci.

Vystoupení nabídlo slyšícím i neslyšícím studentům Výchovné dramatiky Neslyšících skvělou příležitost zkoušky vystupování před neznámým publikem. Měli tedy možnost prakticky si vyzkoušet to, na co jsou v rámci studia připravováni a čemu se budou věnovat ve své profesní dráze.

Radka Kulichová a Jiří Matoušek

Peter Dvorský mezi námi

Nesmírně zajímavým a přínosným oživením výuky na Katedře zpěvu HF JAMU bylo týdenní hostování známého slovenského tenoristy a šéfa opery Štátného divadla Košice Petra Dvorského. Hostování se uskutečnilo v rámci projektu „Inovace studijního programu Hudební umění Hudební fakulty JAMU, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/07.0345“, spolufinancovaného z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Tento projekt se konal v týdnu od 8. do 12. února 2010 a byl koncipován jako intenzivní týdenní workshop, během něhož každý posluchač Katedry zpěvu absolvoval hodinovou lekci pod vedením Mistra Dvorského.

Studenti bakalářského, magisterského i doktorandského studia tak měli možnost předvést a konzultovat své pěvecké dovednosti. Každá lekce byla navíc pojata jako otevřená hodina, kdy jednotliví zpěváci a zpěvačky mohli, kromě vlastních vstupů, sledovat také své ostatní spolužáky a kolegy. Vedle posluchačů Katedry zpěvu HF JAMU, kteří se workshopu účastnili aktivně, se jej pasivně zúčastnila rovněž řada studentů Masarykovy univerzity a studentů i pedagogů Konzervatoře Brno.

Vedoucí Katedry zpěvu HF JAMU odb. as. MgA. Zdeněk Šmukař o kurzu řekl: „Celý workshop proběhl v příjemné tvůrčí atmosféře, Mistr Dvorský se zaměřoval především na interpretaci italského repertoáru a na italskou výslovnost. V jednotlivých áriích vyžadoval interpretaci, která směřuje k vystižení celého charakteru dané postavy. Bylo zřejmé, že u mnohých posluchačů našly připomínky a rady Petra Dvorského svou odezvu, na konci lekce byl totiž znát jak v interpretaci, tak v tónové kvalitě zřetelný posun. Při výuce dbal zejména na čistotu vokálu a pregnantní výslovnost.“ Peter Dvorský byl velmi spokojen a příjemně překvapen kvalitní interpretační i technickou úrovní jednotlivých posluchačů katedry a konstatoval, že nejméně šest z nich projevuje velmi výrazný talent a že by se mohli okamžitě uplatnit v některém z operních či operetních souborů v České nebo Slovenské republice. Pozvání k výuce na JAMU Dvorského velmi „potěšilo a poctilo“ a – bude-li příležitost – rád se na naši školu vrátí.

Jak uzavřel Zdeněk Šmukař: „Nemalý dík patří také Alžbětě Lupíškové, studentce prvního ročníku magisterského studia oboru hudební manažerství na HF JAMU, díky jejíž pečlivé přípravě proběhl projekt bez sebemenšího problému.“

Jonáš Harman

Mezioborová konference doktorandů na HF JAMU

Mezioborová konference doktorandů, která se každoročně koná na Hudební fakultě JAMU, se uskutečnila 22. dubna 2010. Své referáty na ní předneslo deset studentů. Jako první vystoupila Katarína Mašlejová, která hovořila o Janáčkově filozofickém myšlení a úvahách, jež jej dovedly k jeho nápěvkům mluvy. Příspěvek věnovaný kulturní a politické situaci v Brně před vznikem samostatného Československa a v meziválečném období přednesla Alice Rajnohová, Martina Juhaňáková záslužně připomněla osobnost někdejšího pedagoga JAMU Františka Schäfera a jeho aktivity pianisty, učitele a skladatele. Jan Ondrejka věnoval pozornost Václavu Kaprálovi a jeho písňovému cyklu Pro ni, Martina Molinger přiblížila skladby současných autorů Ilony Poláškové a Rudolfa Růžičky využívající elektroakustické flétny. Václav Barth nastínil dramaturgický i psychologický a kompoziční rozbor Janáčkovy Zápisníku zmizelého, Janáčka jako učitele

přiblížil Lukáš Hurtík, který prospikoval svůj referát úsměvy vzbuzujícími reáliemi z doby konce 19. století. Julián Veveřica načrtl profil současného skladatele a pedagoga JAMU Františka Emmerta z pozic interpreta jeho díla. Posluchačky doktorského studijního programu Hudební produkce obohatily jednání konference o pohledy z pozic manažerek orchestrů. Vladislava Borková Kopecká v zajímavém příspěvku hovořila o tištěném programu ke koncertu jako prostředku hudební popularizace a Lucie Šilerová objasňovala organizační struktury profesionálních hudebních institucí. Každý referát byl doprovázen koreferátem, na konci jednání pak proběhla diskuse dotýkající se uvedených témat. Ukázalo se, že pro všechny zúčastněné se jevila zejména problematika práce v současných orchestrech jako mimořádně aktuální a palčivá záležitost.

Jindřiška Bártová

Co to čtete, princí? Slova, slova, slova

Slova jsou dnes v oblasti hudby mnohem důležitější, než byla dříve. Bach ani Beethoven, ba ani Debussy či Mahler ještě nepsali své autorské komentáře ke skladbám. Dnes jsou ovšem bez nich koncertní programy nemyslitelné, autorské vyjádření se stalo v průběhu druhé poloviny dvacátého století samozřejmou součástí díla. Vedle autorských slov věcně informujících o díle, jeho struktuře a okolnostech jeho vzniku skladatelé často zveřejňují popis technických postupů, jež při kompozici použili, jindy jsou to více či méně básnivá, někdy dokonce surrealistická nakupení slov, jež mohou existovat naprosto samostatně a ke skladbě je pojí pouze rozhodnutí autora. Je to podobné jako u názvů skladeb. Jestliže ještě romantikům stačilo označit skladbu její hudební formou a tóninou, od počátků dvacátého století jsme svědky odklonu od tohoto jednoznačného principu. Dnešní skladatelé často volí takové názvy svých děl, které je obtížné dešifrovat: buď jsou to slova vytržená z obvyklého kontextu (citáty z literatury či korespondence, ale třeba i poštovní adresa), nebo různé přesmyčky či jen náhodné shluky písmen. Názvy v takovém případě nenesou obvyklý obsah, jsou to – řečeno s Hamletem – „slova, slova, slova“.

Podobný charakter může mít i psaní o hudbě. I v něm jde občas o pouhá slova. (Zvláštní kategorii mezi nimi tvoří navykale spojovaná „soslvi“). Na jejich existenci upozornili už Th. W. Adorno a také Igor Stravinskij. Adorna

rozčiloval mimo jiné *pravý muzikant* či *rytmická elementárnost*, Stravinského zase *souhrnná generalizace* a *spletitá změt*, z dnešního slovníku můžeme přidat oblíbená dvousloví *časový horizont* nebo *odborná kritika*, případně *stříbrné smyčce* či *rozjásané allegro*.) Tato prázdná slova jsou doménou pisatelů, kteří prezentují pouze sebe, stavějí na odív svůj intelektuální potenciál a rádi provokují. Protože potřebují vzbudit pozornost za každou cenu, vybírají si vždy osobnost či skutečnost všeobecně kladně přijímanou, kterou šokujícím způsobem atakují. Tak například tvrdí, že T. G. Masaryk nezřízeně toužil po moci, a proto vzniklo Československo, jindy přisuzují tutéž touhu po moci všem významným dirigentům světa. S fakty se v těchto pracích zachází víc než volně. V jedné z takových knih se například dočteme, že dirigentu Talichovi „slepě důvěřoval Leoš Janáček, dával mu k nahlédnutí svoje partitury a milostnou tragédií o Kátě Kabanové na Talichovo doporučení dokonce přeinstrumentoval“. Ve skutečnosti Kátu Kabanovou dirigoval za Janáčkovy života František Neumann a v Praze Otakar Ostrčil, oba z Janáčkovy partitury, a teprve deset let po Janáčkově smrti, v roce 1938, ji Talich instrumentačně upravil tak, že zesílil účast žestů a v této verzi ji prováděl v pražském Národním divadle.

Takovýto způsob psaní má své anglické pojmenování *bullshit* a také svoji monografii: analyzoval jej Harry G. Frankfurt v knize *On bullshit*, na niž v českém prostředí reagoval historik Dušan Třeštík. Problém posuzují oba autoři především v rovině etické. „Bullshiter nestojí ani na straně pravdy, ani na straně nepravdy, skutečnost ho prostě nezajímá. Fakt používá tak, aby mu posloužila k tomu, aby sdělil svoji kravinu. Je mu jedno, zda odpovídají skutečnosti nebo ne, vybírá si je nebo vymýšlí podle libosti. Proto je bullshit horší než lež.“ Takto formuloval svůj názor Dušan Třeštík, redaktori bulvárních deníků a majitelé prosperujících, byť problematických vydavatelství se však

o podobné otázky málo starají. Pro ně je důležitý atraktivní, pokud možno co nejprovokativnější titul, přinášející kýžený finanční efekt.

Hamlet ve své odpovědi na Poloniovu otázku, co čte, upřesnil, že jde o pomluvy. A vskutku, mnohé způsoby psaní – též o hudbě – jsou založeny na pomluvě. Jsou to ty případy, kdy se pisatelé snaží překrucovat skutečnost a formovat ji tak, jak by si přáli, aby vypadala, k čemuž jim mají pomoci právě nepravdy, polopravdy a pomluvy.

Česká hudební historie o tom ví své, neboť na počátku dvacátého století se udal pokus eliminovat z ní jméno Antonína Dvořáka a posléze i dalších tvůrců, Josefa Suka a Leoše Janáčka nevyjímaje. V čele tohoto snažení stál tehdy Zdeněk Nejedlý, který trpěl velkými nedostatky v oblasti své hudebně teoretické výzbroje, nebyl však ochoten si tento handicap přiznat a vzdát se možnosti vstupovat na půdu hudebního umění, jež obdivoval. Proto si vybudoval svůj zástupný hodnotový systém, založený na *slovesch*. Nejčastěji předkládal svá tvrzení způsobem, který jiný názor a priori vylučoval („nemůže být pochyby“, „jistě je, že...“), eventuálně svoji jistotu zdůvodnil *vědeckostí* („Věda jmenuje se podle vědění. Znám-li umělce osobnost v jejích slabostech, mohu bezpečně vědět, že další dílo nebude mít opačné kvality, poněvadž ani v uměleckém tvoření nedějí se zázraky. Toto vědění pak jest stejně pravdivé jako pouhá znalost faktů a tím i stejně solidní, ač ne již tak lehké.“). Nejedlého hlavní zbraní byla *idea* hudebního díla. Tu mohl snadno popsat i bez hudebních znalostí a mohl s její pomocí demagogicky rozsuzovat, co je v hudbě správné a co ne.

Nejedlého způsob slovní ekvilibristiky převzali nadšeně mnozí jeho žáci, takže narůstala početnost a tím i pravděpodobnost předkládaných tvrzení. Například Josef Bartoš si dal práci se sepsáním celé čtyřsetpadesátistránkové knihy o Dvořákově, jejímž jediným cílem bylo dokázat jeho skladatelskou nemohoucnost. Tomu odpovídají

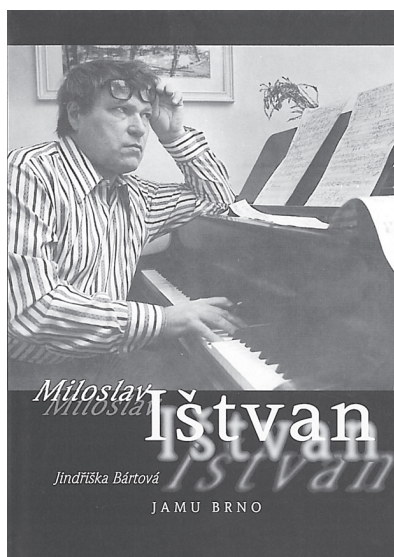
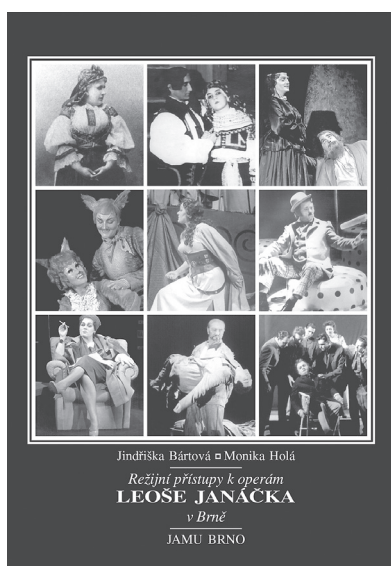
negativně formulované názvy kapitol („Dvořákova neoriginalita myšlenková“, „Dvořákova neslohovost“, „Nemožnost subjektivní lyriky“) i závěrečná zjištění „Dvořák nám prostě už dnes nepostačuje, Dvořák nás zklamal, jeho umělecká metoda skončila fiaskem“. Vladimír Helfert se zase snažil vykonstruovat takový výklad české hudební historie, který by dokázal, že je Dvořák typem českého muzikanta vytvořeného *dobou temna*, a proto znamená jeho hudba *kulturní nebezpečí*. V rámci spravedlnosti je ovšem třeba dodat, že po přesídlení do Brna a tím i po přerušení spolupráce s Nejedlého týmem se Vladimír Helfert od těchto názorů veřejně distancoval.

Stať režiséra Ferdinanda Pujmana nazvanou Dvořákův Šelma sedlák bychom dnes asi označili za

cimrmanovskou mystifikaci, neboť vršení nesmyslů je zcela zřejmé. V době svého vzniku, v roce 1913, však „cimrmaniády“ neexistovaly a Pujman se sobě vlastní pečlivostí udržoval čtenáře v představě pravdivosti své informace: „Nedlouho po premiéře Šelmy sedláka probíral se divadelní partiturou mistr Smetana. Po chvíli se zarazí a šepotá Fibichovi, upíraje oči do not, to že je opravdu přespříliš... Sledoval právě árii knížete, stavěnou z motivu Letěla bělounka holubička. Mohl bych se dovolati hodnověrných svědků. Ale dílo mluví samo: ohlasy z Hubičky a ze Smetany vůbec množí se s počtem stran, ukolébavka kmitne se ve sboru úvodním, Bětuščina árie Jak úzko mi a bolno kopíruje bez ostychu Vendulčino místo Jak zapomněl by na ten krásný čas. Ze Dvou vdov a z Vyšehradu

složil Dvořák dueto a nepočítám celé spousty drobnějších, leč zcela zřejmých smetanovských reminiscencí.“ Pujman ještě dlouze pokračuje ve výčtu Dvořákových údajných autorských krádeží. Dnes by to bylo parádní číslo pro takového Zdeňka Svěráka, ale tehdy to brali někteří čtenáři možná vážně. A tyto pomluvy – neboť v případě tvrzení o autorských krádežích jde skutečně o pomluvy – byly velmi nebezpečné: cíleně totiž zkreslovaly charakter a podstatu českého hudebního vývoje a česká muzikologie se z jejich účinků vzpamatovávala víc než půl století.

**Ukázka z připravované knihy
Jindřišky Bártové Přemítání nejen
o hudbě, která vyjde jako další svazek
edice Úvahy a názory**

Milá Jindřiško,

na konci svého prorektorského působení Ti chci poděkovat za ochotnou a nezištnou spolupráci po celých těch jedenáct let, ať už šlo o Knihovni radu, Občasník nebo jednání s Akademickým senátem, jemuž jsi předsedala, a za mnoho dalších věcí. Potěšilo mne, že myšlenku vytvoření edice Úvahy a názory jsi podpořila slovy i skutkem.

Je to už pár let, co mi volal z Paříže Milan Kundera, kterého velmi zaujala Tvoje monografie o Miloslavu Ištvanovi, a projevil přání setkat se s autorkou. Mrzí mne, že jsem se při jeho následné návštěvě Brna toho utajeného oběda kvůli pohřbu blízké osoby nemohl zúčastnit. Ale Tvé eseje mu rád pošlu.

Miroslav Plešák

Co je Fond umělecké dokumentace JAMU

Fond umělecké dokumentace (FUD) je součástí Knihovny JAMU. Zpracovává a archivuje umělecké dokumenty z produkce Divadelní a Hudební fakulty JAMU. Získané dokumentační materiály jsou tříděny stejně jako všechny další informace o inscenacích a festivalech obou fakult. Ve Fondu umělecké dokumentace jsou uloženy programy, fotografie, plakáty z činoherních i operních představení od roku 1949 do současnosti. Dále jsou zde archivovány videozáznamy inscenací z let 1991–2009 i novinové výstřižky obsahující recenze na studentské divadelní a operní inscenace uváděné ve Studiu Marta nebo v Komorní opeře. Speciální fond dokumentace se v posledních letech rozšířil o scénáře a videozáznamy inscenací a také o dokumenty, které zachycují nové studentské aktivity, např. tvůrčí dílny, pracovní semináře, Salon původní literární a dramatické tvorby. Tento cenný dokumentační materiál je důležitým zdrojem informačních a studijních materiálů pro pedagogickou práci i pro uživatele knihovny. V současné době je digitalizováno několik set dokumentů a uloženo v digitálním úložišti.

FUD vyhledává, ukládá a poskytuje dokumenty pro studenty a pedagogy JAMU, ale také pro odbornou veřejnost.

K 60. výročí založení JAMU byla z tohoto fondu uspořádána výstava dokumentů z inscenací školního studia Marta ve foyer Kabinetu múz.

Novinky z Fondu umělecké dokumentace

Na začátku akademického roku 2009/2010 získal Fond umělecké dokumentace nové pracoviště v prostorách multimediální studovny Knihovny JAMU. Další důležitou novinkou je katalogizace inscenací Studia Marta v knihovním systému ALEPH 500, která usnadňuje vyhledávání údajů o režisérech, dramaturzích a účinkujících. Postupující digitalizace dalších dokumentů umožní v blízké budoucnosti vyhledávání fotografií, recenzí nebo videí z inscenací. Na fond se neustále obracejí studenti JAMU i jiných umělecky zaměřených vysokých škol s žádostmi o získání či doplnění odborných informací o umělecké činnosti JAMU. FUD se také podílel na vzniku obsáhlé publikace o dvaceti ročnících mezinárodního festivalu divadelních škol Setkání/Encounter.

Michal Kovalčuk

Elektronické databáze Music Online Alexander Street Press na JAMU

V roce 2009 se Knihovna JAMU k připojila k projektu „Plnotextové informační zdroje pro hudbu a hudební vědu“ programu INFOZ (Informační zdroje pro výzkum) Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a získala přístup k hudebním databázím **Music online** (zvuková knihovna, hudebniny, encyklopedie) vydavatelství Alexander Street Press. Jedná se o „licencovaný zdroj“ – komerční zdroj, k němuž má JAMU uhrazen přístupový poplatek do roku 2012 a který je určen pouze zaměstnancům a studentům JAMU výhradně pro jejich akademickou potřebu.

Databáze aktuálně obsahuje 400 000 audio nahrávek, 400 000 hudebnin, 100 000 stran referenčních zdrojů (encyklopedie, biografické slovníky,...) a nabízí vyhledávání

např. podle osob, hudebních souborů, historických období, nástrojů, žánrů, typu materiálu, buď v kompletní nabídce databází Music online, nebo v jednotlivých databázích:

Music Online: Listening (American Song, Classical Music Library, Contemporary World Music, Jazz Music Library, Smithsonian Global Sound for Libraries)

Music Online: Reference (African American Music Reference, Classical Music Reference Library, Classical Scores Library, Garland Encyclopedia World Music)

Music online jsou přístupné na počítačích v rámci počítačové sítě JAMU z webových stránek knihovny z adresy: <http://www.jamu.cz/organizacni-struktura/knihovna/> nebo přímo z adresy: <http://muco.alexanderstreet.com>.

Music online značně rozšiřují nabídku zvukových nahrávek knihovny (různé interpretace, vytvoření playlistu) a usnadňují jejich dostupnost (časová nezávislost na knihovně) pro potřeby přednášek a seminářů. *Romana Kasperkevičová*

Z nových přírůstků knihovny JAMU

Knihy:

- Cikánek, Martin:** *Kreativní průmysly*
Červenka, Jiří: *Uvidět Znojmo*
Dawkins, Richard: *Boží blud: přináší náboženství útěchu, nebo bolest?*
Dočekalová, Markéta: *Tvůrčí psaní 2*
Grögerová, Bohumila: *Rukopis*
Haltůf, Marek: *Krzysztof Kieślowski a jeho filmy*
Heister, Hanns-Werner – Sparrer, Walter-Wolfgang: *Komponisten der Gegenwart*
Janoušek, Pavel: *Ivan Vyskočil a jeho literatura*
Klapil, Pavel: *Kompendium teorie kontrapunktu*
Kolb, Bonita M.: *Marketing for cultural organisations: new strategies for attracting audiences to classical music, dance, museums, theatre & opera*
Kybalová, Ludmila: *Doba turnýry a secese*
Lottman, Herbert R.: *Amedeo Modigliani: kniže Montparnassu*
Oslzlý, Petr – Morávek, Vladimír – Němečková, Lucie: *Cirkus Havel*
Otčenášek, Zdeněk: *O subjektivním hodnocení zvuku*
Pithart, Petr: *Devětaosmdesátý: vzpomínky a přemýšlení: krédo*
Schnierer, Miloš: *Umění žít hudbou: vybrané studie a úvahy z hudební publicistiky 1968–2008*
Starý, Jiří – Fischerová, Sylva: *Mýtus a geografie: svět, prostor a jejich chápání ve starších i novějších kulturách: Konec měšťanské epochy*
Šicková-Fabrici, Jaroslava: *Základy arteterapie*
Tokarczuková, Olga: *Běguni*
Veber, Petr: *Václav Snítal a jeho půlstoletí české hudby*
CD (nehudební)
Neruda, Jan: *Písně kosmické*
Sova, Antonín: *Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy?*
Srpen 1968: 10 hodin komentovaných originálních nahrávek
Sváteční chvílky poezie: klasici a mistři
Hudebniny:
Bach, Johann Sebastian: *3 sonatas for guitar*
Beethoven, Ludwig van: *Sonaten für Klavier und Violine. Band I + II*
Bellini, Vincenzo: *Il pirata*
Bernstein, Leonard: *West Side Story. Vocal score*
Brahms, Johannes: *Serenade Nr. 1 D dur, op. 11*
Britten, Benjamin: *Six metamorphoses after Ovid, op. 49*
Denisov, Edison: *Sonáta pro sólovou flétnu*
Emmert, František: *Vanutí*
Granados, Enrique: *Four spanish dances, op. 37*
Händel, Georg Friedrich: *Rinaldo*

- Henze, Hans Werner:** *Sonatina pro flétnu a klavír*
Jacob, Gordon: *Three inventions for flute and oboe*
Jobim, Antonio Carlos: *Antonio Carlos Jobim for classical guitar*
Kaprálková, Vítězslava: *Skladby z dětství*
Krommer, Franz: *Concertante. Ausgabe für Flöte, Oboe, Violine und Klavier*
Másson, Aspell: *Cosmic tree for marimba and 3 percussionists*
Morgan, Lee: *Sidewinder*
Pärt, Arvo: *Collected choral works*
Peas, Ted: *Modern jazz voicings*
Piazzolla, Astor: *Oblivion*
Reicha, Anton: *Scene für Englischhorn und Orchester*
Riley, John: *Drumming*
Ryba, Jakub Jan: *Česká mše vánoční*
Scarlatti, Domenico: *4 Sonaten für Gitarre.*
Schubert, Franz: *Sonáta pro flétnu a klavír a moll „Arpeggione“*
Schumann, Robert: *Adagio and Allegro for horn*
Tailleferre, Germaine: *Forlane pro flétnu a klavír*
Takemitsu, Toru: *Air pro sólovou flétnu*
Telemann, Georg Philipp: *12 melodických sonát pro housle nebo flétnu a basso continuo*
Thomas, John: *Voice leading for guitar*
Vieux, Maurice: *Vingt études pour alto*

Životní jubilea pedagogů a zaměstnanců JAMU (leden – červen 2010)

Leden

Hana Hradská
doc. MgA. Jan Král
Ing. Marian Šoltýs

Únor

PhDr. Květoslava Horáčková

Březen

Ilona Černá
Jindřiška Doubravová
Alexandra Lukášová
Ing. Eva Mayerová
Marie Vítková

Ing. Jana Vondráčková

Duben

doc. Mgr. Dana Drápelová
doc. Ing. Ivan Hálek, CSc.

doc. Mgr. Jan Kolegar

prof. Mgr. Petr Oslzlý

Květen

prof. František Emmert
prof. Jarmila Hladíková
Alexandra Noubelová

Červen

doc. Jana Janěková
Zdenka Kloudová
prof. Martin Mysliveček
Mgr. Sylva Talpová

Z nové produkce Edičního střediska

Drozd, David: *Fenomén divadla v myšlení Josefa Šafařika*

Petr, Jan: *Organizace divadelní výroby*

Vasquez, Martin: *Principy divadelní improvizace (v prostředí Zápasů v divadelní improvizaci)*

Snídaně, oběd, večeře. Salon 2010

Noví profesori a docenti

doc. Mgr. Vladislav Bláha, ArtD., HF

Autoři Občasníku 2010/I:

prof. PhDr. Jindřiška Bártová, HF JAMU

prof. Alois Hajda, emeritní rektor JAMU

BcA. Jonáš Harman, student HF JAMU

Mgr. Monika Holá, Ph.D., HF JAMU

Mgr. Romana Kasperkevičová, knihovna JAMU

Petra Knotková, šéfredaktorka časopisu Brno Business

prof. PhDr. Josef Kovalčuk, proděkan DIFA JAMU

MgA. Michal Kovalčuk, knihovna JAMU

BcA. Radka Kulichová, DIFA JAMU

BcA. Alžběta Lupišková, zahraniční referentka, HF JAMU

MgA. Jiří Matoušek, manažer vnitřních projektů, DIFA JAMU

prof. MgA. Ing. Ivo Medek, Ph.D., rektor JAMU

Mgr. Aleš Merenus, student DIFA JAMU

prof. PhDr. Miroslav Plešák, DIFA JAMU

MgA. Kateřina Polášková, projektová manažerka, HF JAMU

prof. Martin Porubjak, dramaturg SND, pedagog VŠMU Bratislava

Mgr. Jana Slimáčková, Ph.D., HF JAMU

prof. Emília Vášáryová, dr. h. c., herečka SND, pedagožka VŠMU Bratislava

MgA. Ondřej Vodička, tajemník DIFA JAMU

Autoři fotografií a kreseb:

Petr Francán, Alžběta Lupišková,

Pavel Nesvadba, Jan Regal,

Vilém Reichmann, archiv NDB a JAMU

OBČASNÍK JAMU 2010/I

Redakčně připravili

Zdeňka Stejskalová a Miroslav Plešák
za spolupráce Jindřišky Bártové

E-mail: stejskalova@jamu.cz

Grafická úprava a sazba:

Donato, Šaracova 2, Brno

Tisk: Ediční středisko JAMU

www.jamu.cz/organizacni-struktura/edicni-stredisko/

Sloužil vždy dílu

Je zvláštní, jak je čas relativní. Nechtělo se mi uvěřit, že je to již opravdu plných deset let, co brněnskou kulturní scénu navždy opustil dirigent, dramaturg a v posledních letech svého života i pedagog Hudební fakulty JAMU Václav Nosek. Jeho osobnost je spjata s mnoha divadelními scénami, nejsilnější pouto, byť v průběhu let několikrát přerušené, jej pojilo k Brnu. Noskovo působení v moravské metropoli čítá na tři desítky let a zanechalo velmi výraznou stopu v jeho historii. Podařilo se mu vystavět dramaturgickou linii, založenou především na provádění závažných děl 20. století – osou jeho snah bylo dílo Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů spolu se širokou paletou klasiky na jedné straně a domácí i světové opery na straně druhé. Zejména v oblasti děl obou českých autorů jsou jeho zásluhy nedocenitelné. Díky jemu byl v Brně v roce 1958 uveden festival Leoše Janáčka, na němž poprvé zaznělo souborné provedení všech skladatelových oper, včetně světové premiéry *Osudu*. Tato opera, k jejíž jevištní realizaci se odborná veřejnost dlouhá léta stavěla více než rezervovaně, dosáhla díky jeho dramaturgické úpravě neobyčejného ohlasu a uznání. V. Nosek věřil v životaschopnost Janáčkovy hudby bez dodatečných zákroků různých upravovatelů, proto v roce 1974 přistoupil ještě k podrobné rekonstrukci autentické podoby závěru opery *Z mrtvého domu*.

Neméně cenné bylo jeho prosazování děl Bohuslava Martinů. Zasadil se o provedení čtyř světových martinůvských premiér v Brně – oper *Trojí přání* (1971), *Slzy nože* (Miniopera 1969) a *Žaloba proti neznámému* (1980) a baletu *Šach králi* (1980); opera *Řecké pašije* pak v Brně (jako československá premiéra) zazněla pouhý půlrok po světové premiéře v Curychu v roce 1962. Výčet jeho dramaturgických zásluh je dlouhý, patří k nim i celá řada světových titulů. Jeho přičiněním vedle oficiální velké operní brněnské scény vznikl i útvar Minioper, na jejíž scéně bylo možno inscenovat menší experimentální díla. Zde byly uváděny jak opery klasiků 20. století (Stravinskij, Milhaud, Poulenc, Martinů), tak starých mistrů (Monteverdi, Händel, Mysliveček). Díky těmto snahám se z brněnské opery v 70. a 80. letech stalo místo, kam se za poznáním sjížděli diváci z celé republiky.

V 1995 byl Václav Nosek vyzván, aby jako dramaturg a umělecký vedoucí spoluutvářel podobu Komorní opery Hudební fakulty JAMU. I tohoto úkolu se ujal s nesmírným entuziasmem a elánem. Za pětiletou dobu této činnosti zazněla na studentské scéně neobvyklá díla, včetně několika kratičkových (většinou desetiminutových) původních

premiér současných autorů, jejichž vznik Václav Nosek inicioval a vtipně a výstižně je pojmenoval jako „operní jednohubky“. V Brně v této době zazněly původní premiéry oper *Ženichové* (1996), *Varta a Tys mě tak rozčlilil* (obojí 1997) J. F. Fischera, *Stažená hrdla a Oldřich a Boženka* (obojí 1997) I. Hurníka, *Klíč* J. Berkovce (1997) a *Agadir* M. Kaňáka (1999). Dále byly v Komorní opeře JAMU provedeny i opery barokní, které buď v naší zemi ještě nikdy nezazněly, anebo je jejich provozování jen velmi řídké: *Paris a Helena* Ch. W. Glucka (1996), *Pimpinone* G. Ph. Telemana (1996), *Livietta e tracollo* G. B. Pergolesiho (1997), *Gayova a Pepushova Žebrácká opera* (1998), neznámý *Don Giovanni* G. Gazzanigy (1998), Banchieriho *La pazia senile* a Vecchiho *L'amfiparnasso* (1998), Pergolesiho *La serva padrona a Dido a Aeneas* H. Purcella (1999). Z hudebního

— Václav Nosek (1921–2000) —

odkazu 20. století stojí za zmínku – vedle některých zajímavých a zřídka uváděných martinůvských děl (*Slzy nože*, *Kuchyňská revue*, *Alexandr bis*) – především Brittenova opera *Albert Hering* (1999) a *Chytračka* C. Orffa (2000), uvedená v původní verzi pro klavír a bicí nástroje. Touto činností se Noskovi de facto podařilo navázat na aktivity dřívější Minioper.

Sloužil vždy dílu, proto byl ochoten věnovat mu i podstatnou část svého soukromí. O podobě chystané opery živě a dlouze diskutoval se všemi zainteresovanými, od skladatele, libretisty, režiséra, výtvarníka až po interprety. Ne každý sdílel stejné názory a on byl vždy přístupný novým postřehům a idejím, nezavíral se jen pro svou generaci,

ale respektoval i mládí přes leckteré jeho nedostatky. Měla jsem to štěstí se s Václavem Noskem šest let pracovně setkávat a v rámci nesčetných diskusí si tříbit vlastní názory. Obdivovala jsem jej jak pro jeho šíři vzdělání – a to nejen v oblasti hudební (miloval např. literaturu a byl sám i v této oblasti aktivní, když pořídil řadu poeticky vedených operních překladů; obdivoval také výtvarné umění – sám se pochlubil, že snad v Brně neexistovala jediná výstava, již by nenavštívil), tak pro neskutečnou vitalitu a pracovní elán. I když mu zdraví nesloužilo již delší dobu, neuměl se šetřit. Práce mu dodávala energii, potřeboval být neustále činný. V posledních měsících svého života se nadchl pro ideu uvést v život nedokončenou operu Bohuslava Martinů *Den dobročinnosti*, nalezenou v curyšských archívích slohách, jejího jevištního ztvárnění se však již nedožil (premiéra se konala v roce 2003 v Jihočeském divadle České Budějovice).

Věřím, že Václav Nosek nezhahál ani v hudebním nebi, třeba se tam setkal se svými milovanými Mistry Janáčkem a Martinů a společně pracují na nějakém novém díle... Moc bych mu to přála.

Monika Holá